

Geachte Hans, geachte aanwezigen,

Bedankt voor uw lezing, dank voor inspiratie, voor nieuwe inzichten en nieuwe betekenissen van bekende begrippen. Het is onmogelijk om in enkele minuten alle punten te bespreken die mij zo hebben aangesproken, maar ik zal er enkelen uitkiezen.

‘Iets nieuws beginnen’, dat nieuwe.... Omgeven door ouderen en dol op kunst ben ik op zoek gegaan naar dat nieuwe in mijn werk als geestelijk verzorger in een verpleeghuis, al zal ik even een uitstapje moeten maken voor ik daar kom.

Hoewel ik moderne kunst erg kan waarderen, smelt ik van genrestukken uit de 17^e eeuw. Vanitas: ijdelheid. Allerlei attributen werden door schilders *vereeuwigd* in de hoop het tegenovergestelde te vertellen, ú bent niet eeuwig. Zandlopers lieten de tijd zien. De schedel schokte de schouwer door de dood te tonen. Exotisch fruit van ver werd geschild vertoond en hiermee probeerde de schilder over te brengen dat de vrucht snel zou worden aangetast door schimmel. Alles zou vergaan. Ik vergaap me (pre-corona en met mijn grote verbeeldingskracht) met grote regelmaat aan deze heerlijke genrestukken, weldadige bloemen, insecten die met een aandachtig oog pas worden gezien, rijkgepulde tafels. Behalve die heerlijke rijkdom, brult zo’n schilderij: memento mori, gedenk dat u zult sterven.

Als geestelijk verzorger word ik soms ook omgeven door verschillende onderdelen van een vanitasbeeld. De tijd is bijna op. Van de mensen die ik spreek hoor ik veel woorden als zinloosheid en nutteloosheid. Het grote memento mori is hier wel neergedaald. Niet per sé de plaats van ‘iets nieuws beginnen?’

Het present zijn van mij wordt ontvángen door de mensen die in het huis wonen. Zij weten woorden te geven aan de angsten en gevoelens die in hen huizen. Ik moest denken aan de Vlaamse psychiater Dirk de Wachter, die mensen oproept om verhalen aan elkaar te vertellen. ‘Deel je verdriet met je naasten, deel je ongelukigheden van het bestaan met geliefden of vrienden, zoek nabijheid in je verdriet’. De Wachter noemt verdriet ‘het ding met stekels die je niet zomaar kunt afsnijden. Het enige wat je kan doen is de stekels omzwachtelen met verhalen, windsels en pleisters’. Geef er woorden aan, ook voor jezelf. ‘Tot de stekels niet meer prikken, tot je het verdriet bijna koesterend kunt meenemen.’

Via het omzwachtelen van het verdriet door verhalen en windsels, kom ik uit op die compassie die u schetst. U beschrijft een onderscheid (van Ricard) tussen empathie en compassie. Daar kan ik wel wat mee. In mijn werk ben ik altijd aan het zoeken, kan ik het nog iets aangener maken? Al het *mogelijke* wil ik met mijn collega’s in het werk stellen om het zelfs leuk maken voor de mensen in ons huis! Hoe iets ogenschijnlijk kleins het leven draaglijker maakt, zie ik elke keer weer. U hebt mij geïnspireerd met de ‘spiritualiteit van het mogelijke’. We zoeken tussen de onmogelijkheden naar het mogelijke. De verbeelding is speels en dwars, dit maakt dat ik zoek naar openingen en hoop. Ik zie echt de feiten wel, maar ik wil zoeken naar het mogelijke en waar mogelijk naar plezier.

In gesprekken met mensen en in nonverbale bezoeken ben ik present en praat ik ook weleens ‘bij’s’, gesterkt door Naomi Feil en haar validatietheorie. Zo kom ik tot verstaan, beweeg ik mee met de situatie die zich voordoet. Met mijn rugzak aan theorieën en denkwijzen, en vooral als mijzelf, hoop ik door kleine gebaren transformatie teweeg te brengen. Opgevoed in de stevige orthodoxie vraag ik

mij af of die transformatie dan van mij komt, of juist van buiten ons? Hiervoor noemt u Murdochs begrip van transcendentie. Het buiten onszelf, het vreemde, de verrassingen en verwonderingen die ons bestaan kleur geven. Het heeft wel iets van een opdracht. We moeten het namelijk wel zien, aandacht en oog voor hebben. En dit openstaan brengt ons iets nieuws.

Niet verdwijnen, maar verschijnen, noemde Hanna Arendt het. Steeds opnieuw wordt er weer iets geboren of iemand opgericht, wordt een relatie hersteld, ontstaat een gesprekje aan tafel. Toevallige ontmoetingen op de lange gang zie ik als schepping van iets nieuws. U beschrijft ook dat het veelal kleine daden van vriendelijkheid en liefde zijn die zorgen voor iets transformerends. En als ik eerlijk ben is er ook iets van geboorte of schepping aan een sterfbed. De mens die sterft wordt tot aanschijn geroepen tijdens het waken, door verhalen te vertellen die de mens tevoorschijn laat komen.

In alle contingentie van ons bestaan en paradoxen waarmee we worden omgeven, blijf ik zoeken naar mogelijkheden, aangestoken als ik ben door de compassie die in mij huist. Dit opent de toekomst! Dag vanitas, welkom aan schepping!